

2. Władza Ustawodawcza.

Zakres kompetencji przyszłego Sejmu Walnego oraz jego podział na Izby i ich wzajemne relacje proceduralne, ustaliła Konstytucja 3 Maja, w rozdziale VI. „[Sejm czyli Władza Prawodawcza](#)”.

Odpowiedź na pytanie, czy wszystkie zasady i regulacje tam opublikowane zostaną potwierdzone przez Sejm Ustawodawczy oraz czy będą nadal aktualne dla świadomości politycznej społeczeństwa pierwszej połowy XXI wieku, pozostawiam do rozstrzygnięcia Posłom na Sejm ten, w przyszłości wybranym, uznając do tego czasu za obowiązującą – według zasady **Legalizmu etycznego** w Cywilizacji Łacińskiej - formułę z roku 1791, która choć z powodu zawirowań historycznych nie mogła być odnawiana co lat 25 i jest w związku z tym, w niektórych sformułowaniach, nieco przestarzała, to nadal stanowi fundament i podstawę wszelkiej działalności legislacyjnej na ziemiach Rzeczypospolitej.

Nie mniej ważnym od samego sposobu organizacji Władzy ustawodawczej – przynajmniej dla Myśli konserwatywnej – jest zasada powoływania Ciał Przedstawicielskich oraz sposoby ich finansowania.

Co do formuły powoływania reprezentacji, to rozstrzygnięcie problemu: kto może zostać kandydatem na Posła, pozostawiam wspomnianemu już powyżej Sejmowi Ustawodawczemu, do którego – na mocy postanowień Konstytucji 3 Maja wybrane mogą być tylko Osoby mogące przedstawić tytuł własności ziemskiej, lub hipotecznej w okręgu, z którego pochodzą, w którym zamieszkują i wobec tego kandydują.

Powoływanie posłów na Sejm Walny odbywać się może jedynie drogą wyłonienia na Sejmikach ziemskich, *comitia minora* reprezentacji na Sejmiki generalne, *comitia maiora* w Prowincjach (lub Województwach - jeżeli nazwa ta się dalej zachowa) i dopiero stamtąd wyłaniane będą delegacje na Sejm Walny, *comitia generalia* Rzeczypospolitej.

Dla zobrazowania powyższej konstrukcji, posłużę się następującym wykresem hierarchii Ciał Przedstawicielskich, według wzoru zaczerpniętego z Konstytucji 3 Maja 1791 roku:

Powyższy wykres potwierdza zasadę kreowania decyzji o sposobach organizacji zrzeczeń, zgodną z etyką Cywilizacji Łacińskiej – a zatem także z Myślą konserwatywną, - w której każda, indywidualna Osoba ludzka ma Prawo do współdecydowania o regulacjach prawnych, mających

wpływ na Jej możliwości rozwoju duchowego i materialnego, a także bezpieczeństwa wewnętrznego oraz granic.

Jednocześnie też, wykres obrazuje zakres odpowiedzialności za wyłanianie Prawo: począwszy od Posłów na Sejm Walny – odpowiedzialnych przed Sejmikami prowincji, - aż po odpowiedzialność Posła przed Obywatelom, który poparł Jego kandydaturę do Sejmiku najniższego stopnia. Tak właśnie, wciela się w praktyczne życie polityczne zasady etyki Cywilizacji Łacińskiej, nakazującej poszanowanie wszystkich przymiotów Osoby ludzkiej (Wolności, Godności, etc.) oraz Odpowiedzialności za słowa i czyny.

Tak więc, Poseł wybrany do Sejmiku ziemskiego (okręgowego, lub powiatowego) może zostać wyłoniony jako Poseł do Sejmiku prowincjonalnego (wojewódzkiego), a stamtąd dopiero do Sejmu Walnego Rzeczypospolitej. Aby przebyć tę drogę, Kandydat na Posła Sejmu Walnego, musi się wykazać wykształceniem, wiedzą fachową, cnotami obywatelskimi, niezależnością finansową, etc., a jeżeli pragnie współdecydować o prawach Rzeczypospolitej, musi dodatkowo przejść przez potrójną procedurę wyłaniania Jego kandydatury, zgodnie z zasadami etycznymi Cywilizacji Łacińskiej.

Na mocy tej regulacji, kariera Posła może rozpocząć się tylko tam, gdzie Kandydat zamieszkuje i jest ogólnie dość znany - w najbliższym kręgu Jego znajomości z Osobami, które ma w przyszłości reprezentować, na wszystkich szczeblach Ciał Przedstawicielskich, i przed którymi będzie musiał odpowiadać za swoje decyzje, w Ciałach tych podejmowane.

Odnosnie sposobu pozyskiwania funduszy na funkcjonowanie, to zgodnie z omówioną już powyżej zasadą nieprzenikalności Władzy wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej, wszystkie Ciała Przedstawicielskie (każdego stopnia) finansowane będą przez Samorządy, z funduszy przez nie zagospodarowanych. Co się wyklada: iż Władza wykonawcza nie ma prawa do subwencjonowania prac i działań Władzy ustawodawczej, unikając w ten sposób całkowicie nieetycznego obyczaju kupowania rozwiązań prawnych.

Ponieważ etyka Cywilizacji Łacińskiej nie uznaje legalności prawa narzuconego, w przypadku gdy samorządy terytorialne z własnej, nieprzymuszonej woli – okazanej Prawem wyłonionym - nie będą chciały finansować prac Ciała Przedstawicielskiego, szczebla przynależnego im admini-

stracyjnie (Sejmiku), lub też Obywatele pewnego terytorium (powiatu, województwa, prowincji) nie będą sobie życzyć żadnej z form przedstawicielstwa – wtedy Władza wykonawcza będzie zmuszona zrezygnować z uwag i propozycji rozwiązań prawnych Obywateli tych terytoriów.

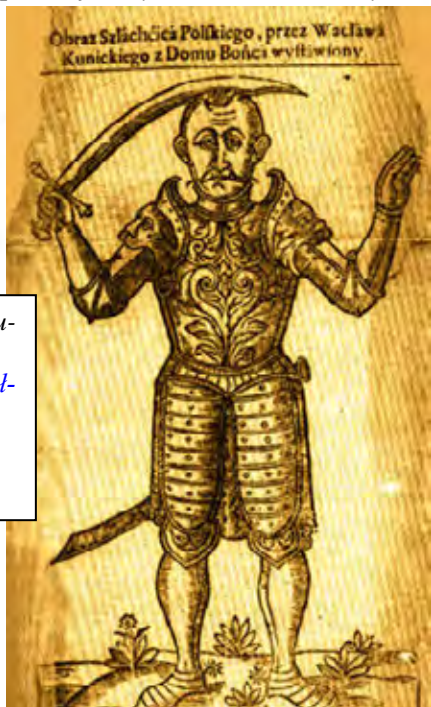
Zakres kompetencji Sejmu Walnego określony jest w rozdziale VI „**Sejm czyli Władza Prawodawcza**” Konstytucji 3 Maja:

Przeto w izbie poselskiej najpierwej decydowane będą wszystkie projekty:

1-mo co do praw ogólnych, to jest konstytucyjnych, cywilnych, kryminalnych i do ustanowienia wieczystych podatków, w których to materjach propozycje od tronu województwom, ziemiom i powiatom do roztrząśnienia podane, a przez instrukcje do izby przychodzące, najpierwsze do decyzji wzięte być mają;

2-o co do uchwał sejmowych, to jest poborów doczesnych, stopnia monety, zaciągania długu publicznego, nobilitacyj i innych nagród przypadkowych, rozkładu wydatków publicznych, ordynaryjnych i ekstraordynaryjnych, wojny, pokoju, ostatecznej ratyfikacji traktatów związkowych i handlowych, wszelkich dyplomatycznych aktów i umów, do prawa narodów ściągających się, kwitowania magistratur wykonawczych i tym podobnych zdarzeń, głównym narodowym potrzebom odpowiadających, w których to materjach propozycje od tronu, prosto do izby poselskiej przychodzić mające, pierwszeństwo w prowadzeniu mieć będą.

Ilustracja muzyczna:
Mikołaj Gomółka
"Kleszczmy rękoma"

„Obraz szlachcica polskiego”
Wacław Kunicki 1615.

Konstytucja 3 Maja dokładnie definiuje także zagadnienie permanentności „urzędowania” Ciał Przedstawicielskich oraz precyzuje tryb prac legislacyjnych, znosząc typową plagę współczesności, jaką jest – wywołana potrzebą usprawiedliwienia dla pobierania stałej pensji - **nadprodukcja ustaw** i ciągle poprawianie już obowiązującego *prawa*; zjawisk wprowadzających chaos w funkcjonowanie zrzeseń, o generowaniu niepotrzebnych kosztów, już nie wspominając.

Sejm zawsze gotowym będzie: Prawo dawczy i ordynaryjny. Rozpocząć się ma co dwa lata, trwać zaś będzie podług opisu prawa o sejmach.

Gotowy, w potrzebach nagłych zwołany, stanowić ma o tej tylko materji, do której zwołanym będzie, lub o potrzebie, po czasie zwołania przypadłej. Prawo żadne na tym ordynaryjnym sejmie, na którym ustanowione było, znoszonym być nie może.

Komplet sejmu składać się będzie z liczby osób, niższym prawem opisanej, tak w izbie poselskiej, jako i w izbie senatorskiej. "Prawo o sejmikach", na terażniejszym sejmie ustanowione, jako najistotniejszą zasadę wolności obywatelskiej, uroczyście zabezpieczamy.

Wszelkie, możliwe zmiany powyższych zasad i przepisów, podjęte być mogą – według zasady Legalizmu etycznego w Cywilizacji Łacińskiej - jedynie przez Sejm Ustawodawczy i leżą w gestii przyszłych, wyłonionych nań Posłów.

Sposób organizacji Senatu również wyłożony jest w rozdziale VI. „[Sejm czyli Władza Prawodawcza](#)” Konstytucji 3 Maja i do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego, niwelującego anachronizmy możliwe dla pierwszej połowy XXI wieku, ma wydzźwięk następujący:

Izby senatorskiej, złożonej z biskupów, wojewodów, kasztelanów i ministrów pod prezydencją króla, mającego Prawo raz dać votum swoje, drugi raz paritatem rozwiązywać osobiście lub nadesłaniem zdania swego do tejże izby, obowiązkiem jest

1-o każde Prawo , które po przejściu formalnym w izbie poselskiej do senatu natychmiast przesłane być powinno, przyjęc lub wstrzymać do dalszej narodu deliberacji opisaną w prawie większością głosów. Przyjęcie moc i świętość prawa nadawać będzie. Wstrzymanie zaś zawiesi tylko Prawo do przyszłego ordynaryjnego sejmku, na którym gdy powtórna nastąpi zgoda, Prawo zawieszony od senatu przyjętem być musi;

2-o każdą uchwałę sejmową w materjach wyżej wylizczonych, którą izba poselska senatowi przysłać natychmiast powinna, wraz z tąż izbą poselską większością głosów decydować, a złączony izb obydwóch większością, podług prawa opisany, będzie wyrokiem i wolą stanów.

Warujemy, iż senatorowie i ministrowie w obiektach sPrawo wania się z urzędowania swego bądź w straży, bądź w komisji, votum decisivum w sejmie nie będą mieli i tylko zasiadać wtenczas w senacie mają dla dania eksplicyacji na żądanie sejmku.

Z powyższych ustaleń wynika fundamentalna rola Izby Wyższej, jako **jedynego ciała** – w państwie Cywilizacji Łacińskiej - reprezentującego Władzę wykonawczą na Sejmie Walnym i uprawnionego – na zasadzie wyłączności - do kontaktów formalnych z Izbą Niższą, w celu stanowienia Prawa, które tylko wtedy spełnia kryteria wyłonionego, gdy uchwalony zostanie zwykłą większością głosów Połączonych Izb, pod przewodnictwem Władzy wykonawczej.

Dodatkowo, wyraźnie ustalony jest także sposób organizacji Senatu, polegający na wprowadzeniu doń Nominatów, czyli Osób mianowanych przez Władzę wykonawczą, wraz z jednoczesnym określeniem zakresu Ich praw i obowiązków.

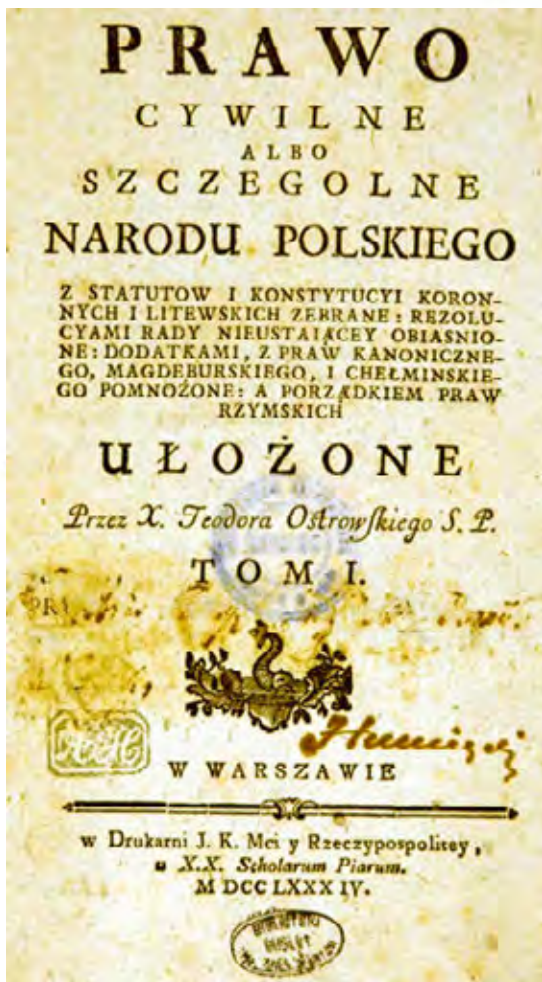
Polskie herby szlacheckie

Reasumując: poprzez **Władzę ustawodawczą**, Myśl konserwatywna – zgodnie z zasadami ujętymi w Konstytucji 3 Maja 1791 roku – rozumie **połączone siły**, wyłonionej z Obywateli - w potrójnie dokonanym akcie wyboru - **Izby Niższej** oraz mianowanej **Izby Wyższej**, stanowiących Prawo **pod przewodnictwem** najwyższej Władzy wykonawczej.

Tylko w ten właśnie, powyżej opisany sposób Prawo posiadać będzie cechy **wyłonionego**, a więc zgodnego z modelem państwa w Cywilizacji Łacińskiej i jako Akt wolnej Woli, może obowiązywać na ziemiach Rzeczypospolitej, na zasadzie wyłączności.

Inne definicje Władzy ustawodawczej, w Myśli politycznej konserwatywnym, nie istnieją, a jeżeli się pokażą – to z Konserwatywnym etycznym nie mają nic wspólnego oprócz nazwy, użytej dla wprowadzenia w błąd i w celu tworzenia chaosu pojęciowego.

Teodor Ostrowski „Prawo cywilne...” 1784

3. Władza wykonawcza.

Istota oraz zakres Władzy wykonawczej ustalony jest w rozdziale VII. **Król, Władza wykonawcza** Konstytucji 3 Maja, znoszącej szkodliwą dla funkcjonowania, porządku prawnego i potęgi Rzeczypospolitej, elekcyjność tronu; przywracając Monarchię dziedziczną, mocą następującego, Prawa **wyłonionego**:

*Dynastia przyszych królów polskich zacznie się na osobie **Fryderyka Augusta**, dzisiejszego elektora Saskiego, którego sukcesorem de lum-bis z płci męskiej tron Polski przeznaczamy.*

Najstarszy syn króla panującego po ojcu na tron nastę-pować ma.

*Gdyby zaś dzisiejszy elektor Saski nie miał potomstwa płci męskiej, tedy mąż przez elektora, za zgodą stanów zgromadzonych córce jego dobrany, zaczynać ma linią następstwa płci męskiej do tronu Polskiego. Dla czego **Marię Augustę Nepomucenę**, córkę elektora, za infantkę Polską deklarujemy, zachowując przy narodzie Prawo , żadnej pre-skrypcji podpadać nie mogące, wybrania do tronu drugiego domu po wy-gaśnięciu pierwszego.*

Jednocześnie, Sejm Czteroletni określił wyraźnie charakter i zakres praw Władzy królewskiej na **konstytucyjny**:

Zawarowawszy przeto wolnemu narodowi Polskiemu władzę praw sobie stanowienia i moc baczności nad wszelką wykonawczą władzą, oraz wybierania urzędników do magistratur, władzę najwyższego wykonywania praw królowi w radzie jego oddajemy, która to rada Strażę Praw zwać się będzie.

Władza wykonawcza do pilnowania praw i onych peł-nienia ściśle jest obowiązana. Tam czynną z siebie będzie, gdzie prawa pozwalają, gdzie prawa potrzebują dozoru, egzekucji, a nawet silnej pomocy. Posłuszeństwo należy jej się zawsze od wszystkich magistratur, moc

przynaglenia nieposłuszne i zaniedbujące swe obowiązki magistratury w jej ręku zostawiamy.

Władza wykonawcza nie będzie mogła praw stanowić ani tłumaczyć, podatków i poborów pod jakimkolwiek imieniem nakładać, długów publicznych zaciągać, rozkładu dochodów skarbowych przez sejm zrobionego odmieniać, wojny wydawać, pokoju ani traktatu i żadnego aktu dyplomatycznego definitive zawierać.

Talar króla Stanisława Augusta Poniatowskiego 1766.

Wolno jej tylko będzie tymczasowe z zagranicznymi prowadzić negocjacje oraz tymczasowe i potoczne dla bezpieczeństwa i spokojności kraju wynikające potrzeby załatwiać, o których najbliższemu zgromadzeniu sejmowemu donieść winna.

W rozdziale VII. Konstytucji 3 Maja podkreślono także, wyraźnie **anty-absolutystyczny** charakter Władzy królewskiej, następującym sformułowaniem, nie do zaakceptowania przez inne nurty konserwatyizmu, uznające odmienne źródła pochodzenia Władzy:

Każdy król, wstępując na tron, wykona przysięgę Bogu i Narodowi na zachowanie konstytucji niniejszej...

... Nie samowładcą, ale ojcem i głową narodu być powinien i tym go Prawo i konstytucja niniejsza być uznaje i deklaruje.

Ważnym elementem uzupełniającym Władzę królewską, jest Straż Praw, sformowana w następujący sposób:

Straż, czyli rada królewska, do dozoru całości i egzekucji praw królowi dodana, składać się będzie:

1-mo z prymasa i, jako głowy duchowieństwa polskiego i jako prezesa komisji edukacyjnej, mogącego być wyręczonym w straży przez pierwszego ex ordine biskupa, którzy rezolucji podpisywać nie mogą;

2-do z pięciu ministrów, to jest ministra policji, ministra pieczęci, ministra belli, ministra skarbu, ministra pieczęci do spraw zagranicznych;

3-tio, z dwóch sekretarzów, z których jeden protokół straży, drugi protokół spraw zagranicznych trzymać będą, obydwa bez wotum decydującego.

Następca tronu z małoletności wyszedłszy i przysięgę na konstytucję wykonawszy, na wszystkich straży posiedzeniach, lecz bez głosu, przytomnym być może.

Marszałek sejmowy, jako na dwa lata wybrany, wchodzić będzie w liczbę zasiadających w straży, bez wdawania się w jej rezolucje, jedynie dla zwołania sejmu gotowego.

Dodatkowo Straż Praw, czyli Rada Królewska, zobowiązana jest do rozważenia wszelkich, projektów uchwał:

Wszystkie rezolucje w straży roztrząsane będą przez skład wyżej wymieniony. (str. 17)

Decyzja królewska po wysłuchanych wszystkich zdaniach przeważać powinna, aby jedna była w wykonaniu prawa wola.

Przeto każda ze straży rezolucja pod imieniem królewskim i z podpisem ręki jego wychodzić będzie, powinna jednak być podpisana także przez jednego z ministrów, zasiadających w straży, i tak podpisana do posłuszeństwa wiązać będzie, i dopełnioną być ma przez komisje, bądź przez jakiegokolwiek magistratury wykonawcze, w tych jednak szczególnie materjach, które wyraźnie niniejszym prawem wyłączone nie są.

Co najważniejsze – z punktu widzenia Myśli konserwatywnej – zapisy rozdziału VII. Konstytucji wprowadzają, zgodną z etyką Cywilizacji Łacińskiej, a omówioną pokrótce w II Części niniejszego traktatu, zasadę Odpowiedzialności karnej i majątkowej Osób, którym powierzono Władzę: tu konkretnie Ministrów, przed całym zrzeczeniem, którym zarządzają:

Chcąc, aby Straż Praw narodowych obowiązana była do ścisłej odpowiedzi narodowi za wszelkie onych (ministrów) przestępstwa, stanowimy, iż, gdy ministrowie będą oskarżeni przez deputację, do egzaminowania ich czynności wyznaczoną, o przestępstwo prawa, odpowiadać mają z osób i majątków swoich.

W wszelkich takowych oskarżeniach stany zgromadzone prostą większością wotów izb złączonych odesłać obwinionych ministrów mają do sądów sejmowych po sprawiedliwe i wyrównywające przestępstwu ich ukaranie, lub przy dowiedzionej niewinności od sprawy i kary uwolnione.

„Konstytucja 3 Maja” *Gustave Friedrich Amalius Taubert*, rytował *Johann Friedrich Bolt*.

W tym miejscu, czytając powyższe postanowienia, trudno jest doszukać się analogii pomiędzy prawem wyłonionym przez Konstytucję 3 Maja, a anty-cywilizacyjną praktyką funkcjonowania państwa prawa, które nie przewiduje **żadnej** Odpowiedzialności swoich urzędników za podjęte zobowiązania i czyny. Dlaczego tak właśnie się dzieje, pozostawiam do rozważenia w sumieniach Czytelników.

Straż Praw – pod przewodnictwem Majestatu – miała w swoich kompetencjach podejmowanie decyzji co do głównych kierunków polityki Rzeczypospolitej, a administrowanie ziemiami powierzono

następującym komisjom:

Dla porządnego władzy wykonawczej dopełnienia, ustanawiamy oddzielne komisje, mające związek ze strażą i obowiązane do posłuszeństwa tejże straży.

Komisarze do nich wybierani będą przez sejm dla sprawowania urzędów swoich w przeciagu czasu, prawem opisanego. Komisje te są:

- 1-mo edukacji;*
- 2-o policji;*
- 3-tio wojska;*
- 4-to skarbu.*

Komisje porządkowe wojewódzkie na tym sejmie ustanowione, równie do dozoru straży należące, dobierać będą rozkazy przez wyżej wspomniane pośrednicze komisje respective co do obiektów każdej z nich władzy i obowiązków.

Te cztery, wielkie Komisje, podlegające Straży Praw, miały następujący zakres prac i kompetencji:

- Komisja Edukacji Narodowej
- Komisja policji
- Komisja wojska
- Komisja skarbu

Ważnym, wydaje mi się w tym miejscu powtórzenie zapisów ze strony 80, dla podkreślenia ustalonej w rozdziale VII. liczby ministerstw, zdaniem ówczesnych Przewodawców, zupełnie wystarczającej dla kierowania organizmem Rzeczypospolitej:

...z pięciu ministrów, to jest ministra policji, ministra pieczęci, ministra belli, ministra skarbu, ministra pieczęci do spraw zagranicznych;

Co na współczesny język wyklada się następująco:

- ministerstwo spraw wewnętrznych
- ministerstwo sprawiedliwości
- ministerstwo obrony
- ministerstwo finansów

- ministerstwo spraw zagranicznych

Odpowiedź na pytanie, czy powyższy podział kompetencji jest adekwatny do potrzeb państwa w XXI wieku, pozostawiam – jak zwykle – decyzji Sejmu Ustawodawczego, zaznaczając jednocześnie, iż według za-

Polonia, jako część Europy.

sady Legalizmu etycznego, do czasu wyłonienia nowych regulacji w tej kwestii, obowiązują Prawa i modele ustrojowe, ujęte w Konstytucji 3 Maja.

Z punktu widzenia Myśli konserwatywnej, uzupełnienie powyższych, pięciu ministerstw o: edukacji, energetyki (elektrownie i sieci przesyłowe), transportu (drogi międzynarodowe i torowiska) i marynarki (handlowa i rybacka) uzupełnione Ciałem Kontrolnym, w postaci Komisji do

Ilustracja muzyczna:

Anonim

"*Bądź wiesioła*

Panno Czysta".

Polska XV w.

„*Promptuarium statutorum*”, Piotr Szczerbic, 1604.

wyszukiwania nadmiernych wydatków ministerialnych i marnotrawstwa – zupełnie wystarczy do sprawnego zarządzania nowoczesnym państwem; resztę spraw, a zwłaszcza już o charakterze gospodarczym, pozostawiając w gestii Obywateli.